

Česká knižní kultura v portálu Knihovněda.cz

Archivy, knihovny, muzea v digitálním světě, 2. prosince 2019

Lenka Veselá – Jindřich Marek

Knihověda.cz

- předmětem starší česká knižní kultura (do roku 1800)
- nástroj pro práci s národní retrospektivní bibliografií
- podpořeno prostředky na aplikovaný výzkum
 - Program na podporu aplikovaného výzkumu a experimentálního vývoje národní a kulturní identity na léta 2016 až 2022 (NAKI II), identifikační kód DG16P02H015
- spolupráce tří institucí

Podstata projektu

- vytvoření virtuálního badatelského prostředí
 - [portál Knihověda.cz](http://portal.knihoveda.cz)
- kompletace a [integrace](#) bibliografických databází
 - [Knihopis](#)
 - [BCBT](#)
- nové elektronické zdroje
 - [Encyklopedie knihy](#)
- nové výzkumné nástroje
 - [Mapa tiskařské produkce](#)
- základní výzkum a popularizace
 - monografie, výstavy

Databáze

Bibliografická databáze
bohemikálních tisků, rukopisů
a moderní literatury

Zadejte hledaný výraz

Všechna pole

 Hledat

[Pokročilé vyhledávání](#)

Encyklo

Encyklopedie knihy

Anekdota (z řec. anekdota - dosud nevydané, angl. a fr. anecdote, něm. Anekdote) 1. tiskem vydaná excerpta ze starých, dosud nepublikovaných spisů vážících se převážně k církevním dějinám a patristice, např. Lodovico Antonio Muratori *Anekdotae ex Ambrosianae bibliothecae codicibus nunc primum eruit* (Milano-Padua 1697-1713 ve 4 dílech),

Mapa

Mapa tiskařské produkce Čech
a Moravy

Aktuality:

23. 10. 2019 | AKCE

Výstava Nebeský žebřík

Zveme Vás na výstavu Nebeský žebřík: Pozdní středověké modlitební knihy ze sbírek Národní knihovny ČR, která se koná se v Klementinu ve dnech 23. října 2019 až 7. ledna 2020. Výstava rukopisných originálů proběhne 22. a 23. listopadu 2019 v Zrcadlové kapli Klementina. Expozice na vizuálně atraktivním segmentu bohatě iluminovaných modlitebních knih pozdního středověku ukazuje ...

22. 10. 2019 | AKTUALITY

On-line výstava prvotisků olomoucké kapituly

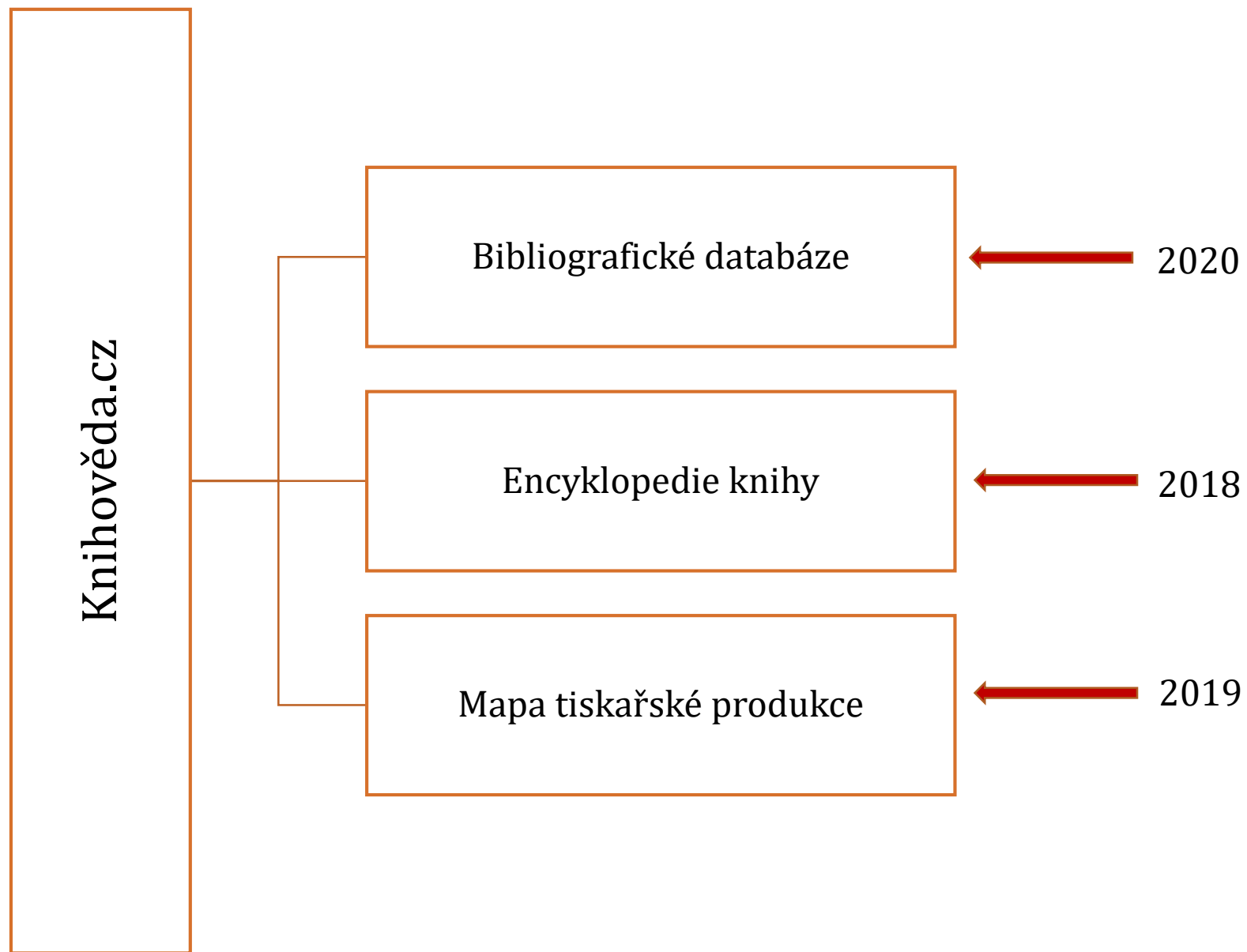
Univerzita Palackého v Olomouci spustila popularizačně-edukativní on-line výstavu prvotisků olomoucké kapituly. Cílem webové prezentace je zpřístupnit a představit tento vzácný knižní soubor a na jeho prostřednictvím seznámit zájemce s vynálezem knihtisku a podobou raných tisků. Prezentace prvotisků slouží také jako medium k odhalení nejzajímavějších částí knih vytvořených ve druhé polovině 15. století, které není možné jiným ...

19. 9. 2019 | AKTUALITY

První svazek nové ediční řady Knižní kultura nakladatelství Academia

Na cestě k „výborně zřízenému knihkupectví“ – Protagonisté, podniky a síť knižního trhu v Čechách (1749–1848) je prvním svazkem nové založené ediční řady nakladatelství Academia, která bude věnována dějinám knižní kultury. Kniha Claire Madí, Petra Pěli a Michaela Wügerbauera se zabývá knihou a knižním trhem, které se staly hybatelem i zrcadlem ohrovných proměn, jimiž procházela habsburská ...

Databáze

Bibliografické databáze

bohemikálních tisků, rukopisů a moderní literatury

[Rejstříky](#)

[Jazyk ▼](#)

Všechna pole ▼

 Hledat

[Pokročilé vyhledávání](#)

Možnosti vyhledávání

- [Historie vyhledávání](#)
- [Pokročilé vyhledávání](#)

Najděte více

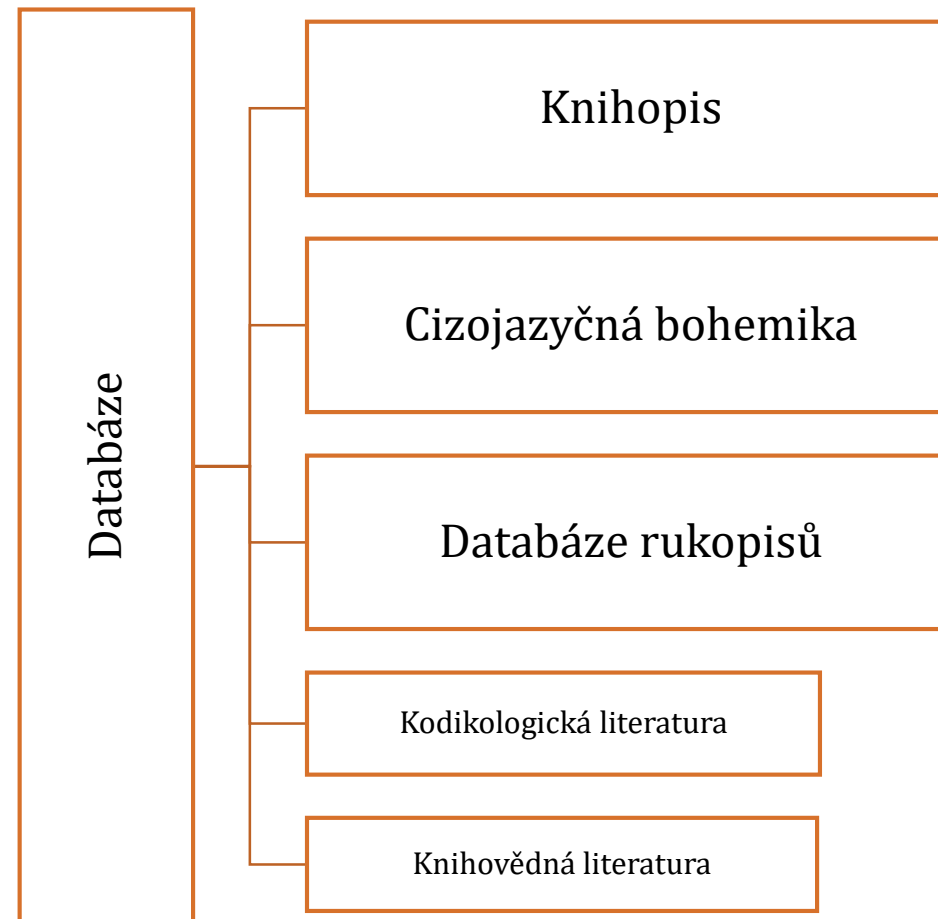
- [Rejstříky](#)

Hledáte pomoc?

- [Tipy pro vyhledávání](#)
- [Nahlášení chyby](#)

Databáze

- společné vyhledávací rozhraní
 - národní autoritní báze
 - nové integrační a vyhledávací prvky
 - kompletace dat
 - odkazy na digitální kopie
-
- možnost kombinovaných rešerší
 - provázání s ostatními částmi portálu

Pokročilé vyhledávání

Hledat:

Všechna pole ▼

Shoda:

VŠECHNY výrazy ▼

➕ Přidat vyhledávací pole

➕ Přidat vyhledávací skupinu

Hledat

Tipy pro vyhledávání

Nápověda k pokročilému vyhledávání

Nápověda pro vyhledávací operátory

Omezit na

Jazyk:

srboština
starodávná řečtina
syrština
turečtina
ukrajinština
vícejazyčné
čeština
čínština
řečtina
španělština
švédština

Formát:

2° [příčný formát]
2° [recte 8°]
4°
4° ;
4°?
4° [2°]
4° [8°]
4° [=2°]
4° [= 8°]
4° [=8°]
4° [recte 2°]

Rok vydání

Od:

do:

Hledat

Možnosti vyhledávání

- Historie vyhledávání
- Pokročilé vyhledávání

Najděte více

- Rejstříky

Hledáte pomoc?

- Tipy pro vyhledávání
- Nahlášení chyby

Bibliografické databáze

bohemikálních tisků, rukopisů a moderní literatury

Rejstříky

Jazyk ▼

Všechna pole

Hledat

Pokročilé vyhledávání

Domovská stránka / Vyhledávání / QUAESTIONES THEOLOGICAE DE SPO... / Popis

Databáze:	Bibliografie cizojazyčných tisků
Číslo BCBT:	BCBT41666
Hlavní autor:	Stehr, Godefridus, O.Praem., činný 17. století
Název:	QUAESTIONES THEOLOGICAE DE SPONSALIBUS ET MATRIMONIO ... PRAESIDE ... P. GODEFRIDO STEHR, ... defendendas suscepiť ... DOMINUS WENCESLAUS FRANCISCUS GELINEK, ...
Opis impresa:	NEO-PRAGÆ. Typis Archi-Episcopalis Seminarij in Emmaus, Apud Adalbertum Konias, Anno 1685.
Nakladatelské údaje:	Praha : Tiskárna arcibiskupská ; 1685
Rozsah:	[2], 268, [2] pp + [2] tab. ; 8°
Tiskář textu:	Koniáš, Vojtěch Jiří, činný 1685-1710 Arcibiskupská tiskárna (Praha, Česko)
Místo vydání:	Praha
Téma:	teologie
Chronologický termín:	století 17.
Forma/žánr:	disertace
Klíčová slova:	»»
Odkazy:	Digitalizovaný dokument
Odkaz do katalogu:	www
Trvalý odkaz:	https://knihoveda.lib.cas.cz/Record/3298000000514833

Google books:

Podobné jednotky

QUAESTIONES THEOLOGICAE DE SPONSALIBUS ET MATRIMONIO ... PRAESIDE ... P. GODEFRIDO STEHR, ... defendendas suscepiť ... DOMINUS SAMUEL FRANCISCUS REICHMANN, ...
Autor.: Stehr, Godefridus, O.Praem., činný 17. století
Vydáno: (1685)

QUAESTIONES THEOLOGICAE DE SPONSALIBUS ET MATRIMONIO ... PRAESIDE ... P. GODEFRIDO STEHR, ... defendendas suscepiť ... DOMINUS GABRIEL AUGUSTINUS DUCKA, ...
Autor.: Stehr, Godefridus, O.Praem., činný 17. století
Vydáno: (1685)

QUAESTIONES THEOLOGICAE DE SPONSALIBUS ET MATRIMONIO ... PRAESIDE ... P. GODEFRIDO STEHR ... defendendas suscepiť ... DOMINUS TOBIAS HIERONYMUS ROLL, ...
Autor.: Stehr, Godefridus, O.Praem., činný 17. století
Vydáno: (1685)

Popis

MARC21

Všechna pole

[Hledat](#)

[Pokročilé vyhledávání](#)

[Domovská stránka](#) / [Vyhledávání](#) / [Kancionál rychnovský](#) / [Popis](#)

« [Předchozí](#)

2 z 67 výsledků

[Další](#) »

Databáze:	Databáze bohemikálních rukopisů
Signatura rukopisu:	ABAO10/1 A 34
Název:	Kancionál rychnovský
Lokace:	Česko, Praha, Národní muzeum, Knihovna Národního muzea, Oddělení rukopisů a starých tisků I A 34
Datace:	1556 ca
Rozsah:	101 ff. : 45 x 30 cm
Kodikologický popis:	notace: ano písmo: bastarda formata
Výzdoba:	miniatury: 1r - W - Ježíš Kristus - Zvěstování - Lucas 1, 26-35 ornam. bordury: 1r
Vazba:	kožená, původní, renesanční, 16. století výzdoba vazby: slepotisk kování: ano spony: částečně chybějí
Provenience:	připisky: přední přideštlí zápisy z let 1818-1861 týkající se úmrtí členů literátského bratrstva pozn. k provenienci: Do Knihovny Národního muzea v Praze byl koupen roku 1900
Dochování:	psací látka: poškození kyselostí inkoustu, potměním a vyřezáním řady folií vazba: odřená
Literatura:	Bartoš, František Michálek, 1869-1972, Soupis rukopisů Národního muzea v Praze, 1., s. B, č. 34, V Praze, 1926 Brodský, Pavel, 1954-, Katalog iluminovaných rukopisů Knihovny Národního muzea v Praze, s. XXXII, B, č. 6, Praha, 2000 Šárovcová, Martina, 1970-, Kodikologické puzzle rukopisů, Umění, 53, 2004 Brodský, Pavel, 1954-, Katalog iluminovaných rukopisů Strahovské knihovny, s. 66, Praha, 2008
Odkaz do katalogu:	www
Trvalý odkaz:	https://knihovna.lib.cas.cz/Record/4233500000162480

Popis

MARC21

Žádný popis

Podobné jednotky

[Kancionál jistebnický](#)

Vydáno: ()

[Kancionál habrovanský](#)

Vydáno: (1536)

[Kancionál literátského](#)

bratrstva Bečémské kaple

Vydáno: (1587)

[Kancionál To gest, Kniha](#)

Zahmů a Pysnj duchownych ...

Autor: Komenský, Jan Amos,

1592-1670

Vydáno: (1659)

[Vodňanský kancionál /](#)

Autor: Horyna, Martin, 1956-

Vydáno: (1981)

Možnosti vyhledávání

- [Historie vyhledávání](#)
- [Pokročilé vyhledávání](#)

Najděte více

- [Rejstříky](#)

Hledejte pomoc?

- [Tipy pro vyhledávání](#)
- [Nahášení chyby](#)

Mapa tiskařské produkce

Mapa tiskařské produkce Čech a Moravy do roku 1800

12345

Celkem 30 412 vydání

Místo46

Vybrat

Tiskař616

Vybrat

Téma46

Vybrat

Žánr48

Vybrat

Jazyk24

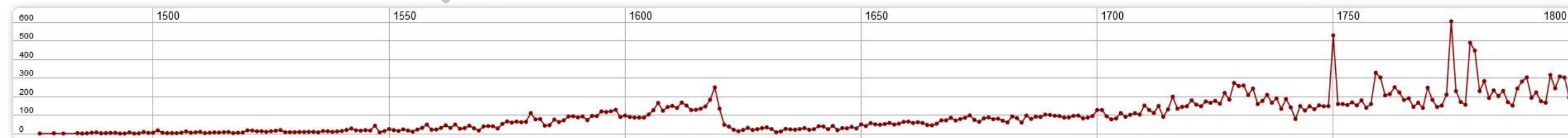
Vybrat

Časový interval

Od

do

X

Mapa tiskařské produkce do roku 1800

- selektivní zobrazení podle geografického a chronologického hlediska
- grafická analýza tiskařské produkce z hlediska jazykové a tematické a žánrové skladby
- samostatný výzkumný nástroj
- propojení s rešeršemi ve VuFindu

Encyklopedie knihy

Hlavní strana

Encyklopedie pokrývá období od počátků české knižní kultury ve středověku až po vymizení knihy z ručního lisu na začátku 19. století. Obsahuje jak výkladová hesla k jednotlivým fenoménům knižní kultury, tak hesla vývojová.

Jejím základem se stala **hesla z encyklopedie zaměřené na tištěnou knihu** (Petr Voit, *Encyklopedie knihy: starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století*, Praha 2006). Zcela novou část tvoří **hesla věnovaná knize rukopisné**: jejich vytvoření se ujal tým kodikologů, mezi nimiž nechyběli odborníci na knižní vazbu nebo iluminované rukopisy.

Ilustrační doprovod Encyklopedie pochází jednak z ilustračního materiálu původní Voitovy encyklopedie, jednak byly objednány reprodukce z rukopisů českého původu (zejména iluminovaných) uložených v českých i zahraničních institucích. Vedle těchto ilustrací obsahuje Encyklopedie také odkazy na elektronické faksimile v digitálních knihovnách.

Encyklopedie, kromě toho, že je dostupná jako samostatný elektronický zdroj ke knižní kultuře, bude integrována do portálu [Knihověda.cz](https://knihoveda.cz) : například ve vyhledaných záznamech z bibliografií se zobrazí odkazy na hesla jednotlivých tiskařů v Encyklopedii. Encyklopedie je využitelná kromě jiného pro vzdělávací účely na více úrovních, zejména pro střední a vysoké školy, ale poskytuje orientaci v knižní kultuře od středověku po začátek 19. století všem zainteresovaným odborníkům z řad vědeckých pracovníků a pracovníků paměťových institucí, stejně jako široké veřejnosti.

Text Encyklopedie je dostupný pod svobodnou licencí Creative Commons (konkrétně CC-BY-NC-SA 4.0), která počítá s využitím obsažených poznatků ve zdrojích typu Wikipedie, zároveň ale požaduje citaci autora a zakazuje komerční využívání textu.

Obrázky jsou dostupné pod licencemi, které se podařilo vyjednat s vlastníky jednotlivých reprodukováných rukopisů.

Columna, Guido de: *Historia destructionis Troiae*, boh. Kronika trojanská, kolem 1485. Fol. 1a s ručně doplněnou iniciálou J(Akžkoli). Knihovna Národního muzea (Praha), sign. 25 D 10 (snímek laskavě zapůjčil digitální fotoarchiv pražské Nadace pro dějiny kultury ve střední Evropě).

Encyklopedie knihy v českém středověku a raném novověku

- k období od počátků české knižní kultury ve středověku až po vymizení knihy z ručního lisu na začátku 19. století
- 2400 stránek k tištěné knize
 - z encyklopedie zaměřené na tištěnou knihu: Petr Voit, *Encyklopedie knihy: starší knihtisk a příbuzné obory mezi polovinou 15. a počátkem 19. století*, Praha 2006
- asi 500 stránek ke knize rukopisné
 - nově vytvořeny

Daniel Adam z Veleslavína

Daniel Adam z Veleslavína (též DZW, 1546-1599) literárně činný tiskař a nakladatel, propagátor humanistické vzdělanosti a organizátor předbělohorského literárního života. Jako přední osobnosti domácí nakladatelské politiky se mu výrazného ocenění dostalo již od současníků. Jazykovou kulturu jeho tisků vyzdvihlo zvláště národní obrození. Také v minulém století se tiskařova činnost posuzovala povýtce jen pohledem filologicko nakladatelských aktivit a Adamův odkaz byl petrifikován s pietou mnohdy až škodlivou.

Daniel Adam pocházel z Prahy (proto se podepisoval též Adam Pražský). Zde také studoval na univerzitě (bakalářem 1568, mistrem 1569), kde v letech 1572-1576 působil jako profesor historie po svém učiteli Prokopu Lupáčovi. Koncem roku 1576 se oženil s Annou (zemř. 1605), nejstarší dcerou **Jiřího st. Melantricha z Aventinu**, a získal měšťanství na Starém Městě. Od 1578 užíval přídomek „z Veleslavína“ (dle rodiště svého otce) a **erb** (na štítu okřídlený kůň Pegas jako symbol duchovního vzletu, nad ním zavřená helmice s párem křídel, mezi nimiž hvězda a iniciály DZW). Působil v městské správě, na zemských sněmech zastupoval Staré Město, jako člen několika komisí účinkoval v důležitých náboženských jednáních na konzistoři podobojí i při sporech na univerzitní půdě. Pečlivým hospodařením nabyl několik domů, vinic a polností.

Poněvadž Adam chtěl být po svatbě zcela k dispozici tiskárně, pedagogickou kariéru formálně ukončil (stejně jako 1549 basilejský typograf Johann Oporinus a jiní zahraniční kolegové), aniž by však kolegiální vztahy s univerzitou přerušil. Provozu Melantrichovy dílny se neúčastnil jen v roli literárního poradce, autora, překladatele a editora. Z archivních pramenů víme, že také zastupoval stárnoucího a nemocného tchána (zemř. 1580) jako „stínový“ **principál**. Již dva roky po svatbě nacházíme v **impresech** dvou publikací Adamovo jméno vedle jména Melantrichova: na vlastním díle *Kalendář historický* (Praha 1578) a Valentin Šubar *Kázání o hrozné komě, kteráž se začala ukazovati ... léta Páně ec. LXXVII.* (Praha 1578). Počínaje tímto obdobím až do úmrtního roku nového majitele tiskárny Jiřího Melantricha ml. (1586) podepsal Adam svým jménem na 30 dalších českých a latinských publikací. Z toho plyne, že přinejmenším již 1578 měl statut **tovaryše** s určitým podílem na hospodaření firmy.

Bližší okolnosti provázející Adamův vstup do **knihtiskařského řemesla** však neznáme. Tiskárnu, kterou během vleklých sporů o dědictví vedl, získal do vlastnictví díky obratnému manévrování a tolerantnímu postupu přátelsky nakloněné staroměstské rady až tři roky po smrti Jiřího Melantricha ml. (1589), jehož dluhy splácel ještě sedm let. Výrobní kapacitou, úrovní **typografie**, ba i

Daniel Adam z Veleslavína⁶⁷
na Balzerově rytině (Praha po 1782). Balzer, Jan Jiří: 87 Abbildungen böhmischer und mährischer Gelehrten und Künstler (Praha, Jan Nepomuk Ferdinand Schönfeld po 1782). Tabule 63 otištěná z desky pro druhý díl Pelcových Abbildungen (1775). Antikvariát Meissner (Praha).

Supralibros (rukopisná kniha)

Soudobá renesanční vazba českého původu. Dřevěné desky s usňovým pokrývkem zdobeným slepotiskem. Ve vnitřním poli zlatěné znakové supralibros pana Jana Zajíce z Hámbovka ze 40. let 16. stol., nahoře s jeho monogramem, „I[OHANNES] DE B[ISENBURG]“, dole s textem „GENE[OSUS] AC MAG[ISTRICUS] B[OMINUS] ROAN[NE] DE HAZENBURG“

Renesanční vazba s knihevny premonstrátského kláštera v Třebí. Do přední desky je vedle titulu a datace 1577 vyraženo i jmenné supralibros tehdejšího opata Johanna Maukšviga. Národní knihovna ČR, sign. Třebí D 75, detail přední desky

Označení majitele knihy na deskách vazby, provedené nejčastěji slepotiskem či zlatem, popř. malováním. Supralibros plnila stejně jako vlastnické poznámky ochrannou funkci drahé knihy, ale měla i bibliofiliško-reprezentační význam. Častěji začala být užívána od přelomu 15. a 16. století, u nás až od čtyřicátých let 16. století. Vznik supralibros souvisí s velkým rozvojem osobních knihoven na přelomu středověku a novověku a zvýšenou potřebou rodové i osobní reprezentace. Rozlišujeme supralibros heraldická s majitelovým erbem, jmenová s plným jménem majitele knihy nebo jen iniciálová, která vedle počátečních písmen majitelova jména nejednou obsahovala i počáteční písmena jeho titulu. Do předních desek bývával někdy vytlačen i portrét majitele. Supralibros jsou cenným prvkem, který nám dnes pomáhá rekonstruovat původní knižní celky rozptýlené do řady paměťových institucí.

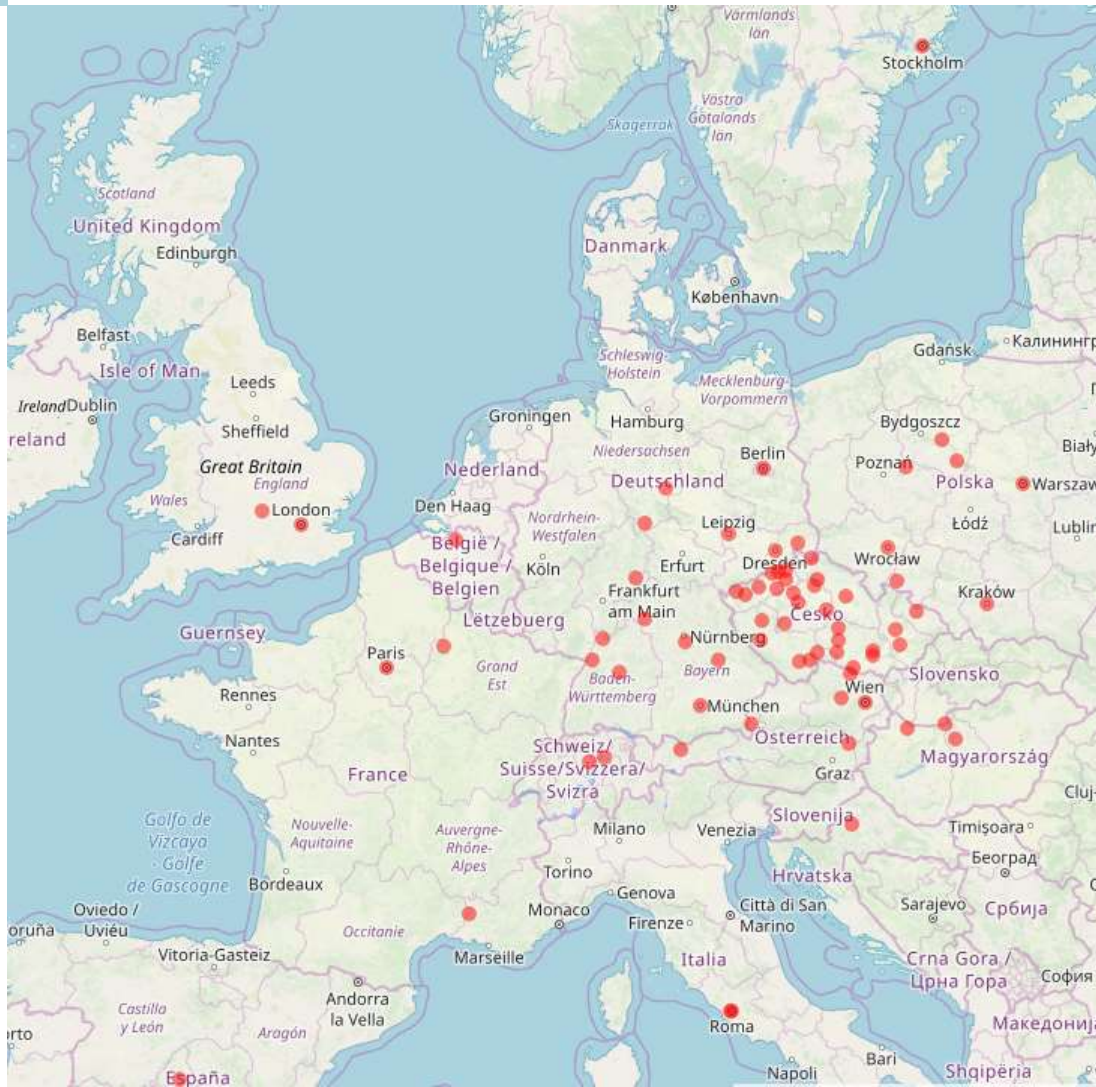
LH.: HAMANOVÁ, P.: Ž dějin knižní vazby od nejstarších dob do konce 19. století. Praha 1959, s. 107–116; HAMANOVÁ, P.: O několika českých supralibros. In: Historická knižní vazba 1, 1962, s. 9; LIFKA, B.: Exlibris a supralibros v českých korunních zemích v letech 1000 až 1900. Praha 1982; NUSKA, B.: Renesanční knihaři, knihkupci a knihevny. In: Česká kniha v proměnách staletí (ed. M. Bohatcová). Praha 1990, s. 259–262.

Přední deska renesanční vazby zdobená zlatem s iniciálovým supralibros LSZH a heraldickým supralibros - koosedlníková kartou, do níž je zasazen štít s jelenem ve skoku. Starší opis Třebíanské kroniky, který roku 1605 nechal převázat a opatřit svým supralibros rytíř Ludvík Šturm z Hřístfeldu. Národní knihovna ČR, sign. XXIII.D.1, přední deska

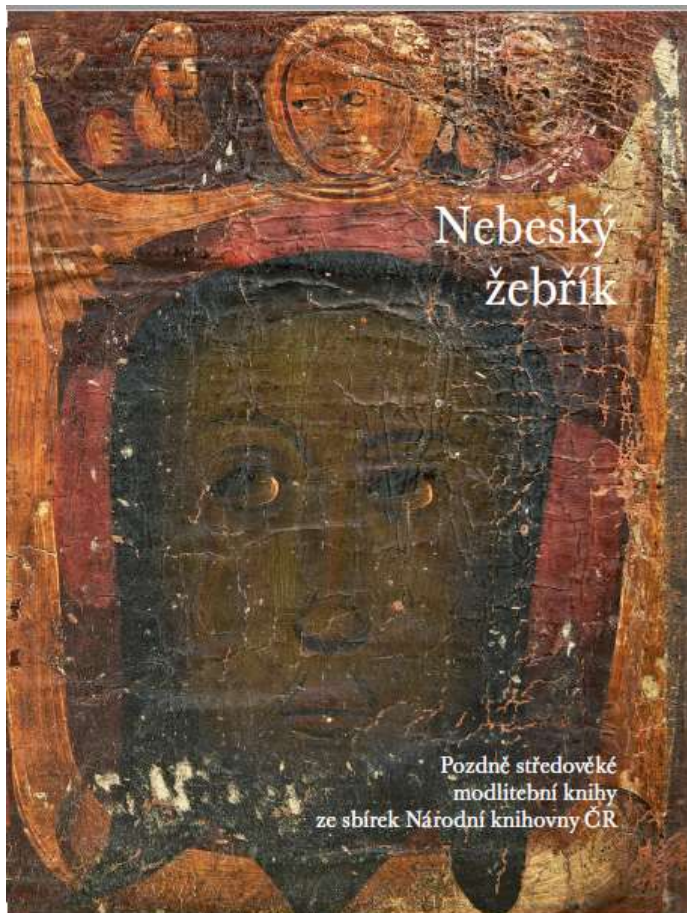
Autor hesla: Kamil Boldan

Kategorie: Rukopisná kniha | Knižní vazba obecně

Odkud pocházejí obrázky
u stránek k rukopisné knize

Další výsledky projektu

Knihovněda.cz

Portál k dějinám české knižní kultury do roku 1800

2020

Databáze
Bibliografická databáze
bohemikálních tisků, rukopisů
a moderní literatury

[Pokročilé vyhledávání](#)

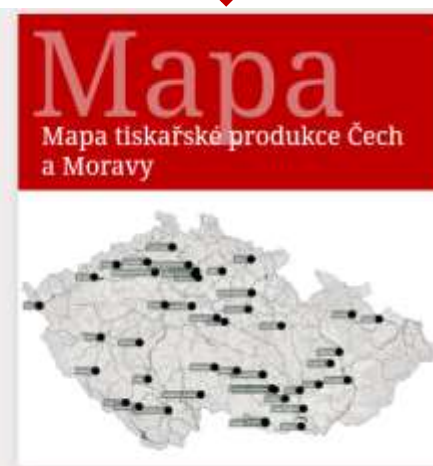
2018

Encyklopedie knihy

Velurový papír (fr. velours z lat. villosus = chlupatý) dekorativní, modře, zeleně či červeně **barvený papír** opatřený na klíženém povrchu jemné mletými textilními vlákny, která imitují hebký dežén usně (semaš, vejur). Nejstarší zmínky o této technologii obsahuje receptář z norimberského kláštera sv. Kateřiny v roce 1470. Praktického použití ve výrobě knižní vazby (**přideští, předsádka**) se velurové

2019

Cíle projektu

- vytvoření uživatelsky vstřícného prostředí
- zintenzivnění výzkumu
- využití metod digital humanities
- podpora jednotícího pohledu na výzkum rukopisné a tištěné knihy

Děkujeme vám za pozornost

Lenka Veselá
vesela@knav.cz

Jindřich Marek
jindrich.marek@nkp.cz